

תקות מנחם

גיליון מס'
273

י"ל עש"ק פ"ר שמות
ח"י טבת

ה' תהא שנת עליון בכל –
שנת תבוא עלינו ברכה

על סיומי הרמב"ם

תדפיס מהספר "תקות מנחם" (ח"ג) שיו"ל בעז"ה על סיומי
הרמב"ם ע"פ - ב"קו" - שיחות והוראות כ"ק אד"ש מה"מ
מאת הרב יקותיאל מנחם שיחי ראפ

ע"פ ההוראה שקיבלתי מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שלי"ו, להדפיס ולפרסם הדברים הנאמרים בעז"ה בסיומי הרמב"ם,
להראות ולהוכיח הנראה לענ"ד בדרך אפשר, הקשר שבין שיעורי הרמב"ם לפרשה והתאריך שבהם נלמדו,
הנני מוציא לאור עלון זה לכבוד שבת קודש.

ואבקש מהקוראים שיעירוני בהערותיהם, ותודה מראש!

לחיות עם הזמן!

ספר קנין - ג'

מחזור ל' (גימטריא) - בכ"ח שנה כ"ח (גימטריא) - יח"י"י

בעז"ה מוצי"ק פרשת ויחי י"ב טבת - סיום ז' ימי המשתה ד'דידן - נצח"י - ה' תהא שנת עליון בכל (שנת תבוא עלינו ברכה)

סיום הלכות שלוחין ושותפין והתחלת הלכות עבדים

סיום שבעת ימי המשתה

א. מסיימים ההלכות ביב טבת שהוא יום השביעי, יום האחרון והמשלים של שבעת ימי המשתה [וכפי שכ"ק אד"ש מה"מ קרא להם אז בשיחות "שבעת ימי ההיקף"] של יום הבהיר ה' טבת חג "דידן נצח"י" דהספרים, שלמדו ההלכות בימים הבאים בהמשך לה' טבת, וי"ל הקשר של הלכות אלו הלכות 'שלוחין ושותפין' לה' טבת - דידן נצח"י;

להרים ולהאיר את ה"טבת"

כשהודיעו והכריזו ביום ה' טבת תשמ"ז על הניצחון במשפט - "דידן נצח"י", חשבתי ע"כ שרואים כאן ענין שלכאורה בהשקפה ראשונה נראה תמוה; חגי הגאולה של הרביים הקודמים האדמו"ר הזקן והאדמו"ר האמצעי הם בכסלו, שהוא חודש של גאולה, ויש בו את חג החנוכה ויש בו את המעלות של ה"חודש השלישי" [לחדשי החורף - מתשרי], אבל חג הפדיה והגאולה והניצחון של אד"ש מה"מ הוא דווקא בחודש הרביעי חודש טבת, ולא בכסלו שנראה מתאים יותר לגאולה. ובטבת עצמו, יום הגאולה לא בימים הראשונים של החודש שעדיין חנוכה, אלא לאחר החנוכה, וגם לא ביום שאחרי חנוכה שעוד קשור לחנוכה [בדומה ל"איסרו חגי"], אלא אחרי זה. וגם לא בהפסק יום אחד, אלא בהפסק יומיים, ואחרי זה ה' טבת; כי בשנים שחודש כסלו חסר (כט יום), חנוכה נמשך עד ג' טבת [לא כמו בקביעות של השנה, שחודש כסלו היה מלא ל' יום, וכן היה בקביעות השנה של משפט הספרים ו"דידן-נצח"י תשמ"ז, שחודש כסלו היה מלא, ואז חנוכה נמשך רק עד ב' טבת ויש יומיים בין היום האחרון של חנוכה - "זאת חנוכה", לה' טבת], אבל אם חודש כסלו חסר אז חנוכה נמשך עד ג' טבת, ויש יום הפסק בין חנוכה לדידן נצח"י, ונשאלת השאלה מה ההסבר, המשמעות וההוראה בזה שה' טבת לא בחודש כסלו ולא בחנוכה, ואף פעם גם לא ביום שאחרי חנוכה!;

וחשבתי לבאר זאת בעז"ה;

להביא גאולה בכסלו זה לא "אויפטו" [=פעולת חידוש], זו לא פעולה חדשה ומיוחדת; כי כסלו "חודש השלישי" [לחדשי החורף מתשרי] הוא חודש של גאולה מצד עצמו עם לא כל היתרונות והמעלות של המספר 3 [וכפי שמבאר אד"ש מה"מ בשיחות באריכות את מעלת חודש סיון

"חודש השלישי"¹, לחשרי הקיץ (מניסן), שבו היה מתן תורה, על פי הסוגיא דמתן תורה במסכת שבת². וע"כ בחודש השלישי בו גם חג החנוכה הקשור ב"נר מצוה ותורה אור".

ה"אויפטו" והחידוש של הרבי שליט"א מלך המשיח הוא להביא גאולה דווקא אל ה"טבת", חודש הרביעי, שהוא החודש הכי קר וחשוך, שהימים הכי קצרים ואין בו ימים טובים, ואדרבה יש בו את צום עשרה בטבת שבו התחיל המצור על ירושלים, שהביא לחורבן בית המקדש והגלות, ולכן הוא חמור משאר הצומות, שאם היה חל בשבת היו צריכים לצום, בגלל שנאמר ע"ז (פעמיים)³ "בעצם היום הזה" (בדומה ליוהכ"פ, כמבואר ב"אבודרהם"). והחידוש של הרבי שליט"א מלך המשיח הוא להביא לשם את הגאולה והאורה והשמחה - להעלות ולהאיר את ה"טבת" חודש הרביעי, שמורה על דרגת וספירת ה"מלכות", המקבל והדומם, להחיותו להאירו ולהעלותו. שזהו אחד הפירושים בטבת, מל' אבנים טובות ומרגליות. ובפרשת בראשית אנו מוצאים את המילה טובות שכתובה חסר - (בלי וי"ם) טבת: "ויראו בני האלוקים את בנות האדם כי טבת הנה"⁴; כי ב"אבנים טובות" יש שני סוגים יש כאלו אבנים טובות ומאירות, שמאירים ומבריקים מצד עצמן מברייתן, ויש כאלו שבעצמן אינן מבריקות ומאירות וע"י שמשפטים אותם מוציאים ומגלים את האור הזריחה והברק שבהן. וזוהי עבודתנו בחודש טבת, "לשייף" להרים ולהעלות, לרומם ולהאיר את ה"טבת" (הקר והחשוך), ב"נר מצוה ותורה אור".

וי"ל שלכן החג של הרבי שליט"א מלך המשיח, "דידן נצח"י, הוא דווקא בחודש טבת, וגם לא בחנוכה ולא ביום "איסרו חגי" דחנוכה, אלא ב"טבת" ב"טהרתו"; להביא הגאולה הניצחון והשמחה אל ה"טבת", תוקף הגלות, להפוך לגאולה ולאורה ושמחה, שזהו ענינו של מלך המשיח לרדת לעימקי הגלות אל התחתון ש"אין תחתון למטה ממנו", וה"חוצה" - "שאינו חוץ יותר ממנו", כפי שרגיל כ"ק אד"ש מה"מ להתבטא שזהו תפקיד דורנו, ולרוממו ולהאירו ולהפוך לגאולה [וכמו

¹ יתרו יט, א.

² שבת פח, א [י"ל פ"ח - גימטרי - פזא, ע"פ הפסוק על התורה: "תורת ה' מטימה גוי; הנחמדים מזהב ומפז רב וגוי" (תהילים יט, ח-יא).

³ יחזקאל כד, ב.

⁴ בראשית ו, ב.

שכ"ק אד"ש מה"מ כתב להרב יוסף הלוי שיחי ווינבערג: שכל עניינו "אופהייבען" (=להרים), ובפרט עניינים שאחרים לא שמו לב והתעלמו].

זוהו כל פעולתו של מלך המשיח לרדת לגלות הגדולה והנמוכה ביותר, מצב החושך החשוך ביותר "חושך כפול ומכופל", ולשם להביא את אור הגאולה. וכפי שכ"ק אדמו"ר הזקן מביא את משל ה"ליווער" (=גייעק – מנוף) שכשרוצים להרים דבר כגון קרון, רכב, או קאראוון שמים המנוף מלמטה ועי"כ מרימים את כל הקרון או המבנה, וכמו"כ מאירים ומרימים הגלות הנמוכה ביותר ועי"כ מרימים את כל הבנין וכל המצב ומאירים ומביאים הגאולה השלימה! (עיי שמכניסים ה-א' (האור) והאבדה ו"אלופו של עולם" לגולה. שנהפכת לגאולה!)

השליחות לרומם העולם והגלות

ב. וי"ל שזוהו הקשר של ה' טבת להלכות **שלוחין ושותפין**;
ה' טבת מלמדנו, כני"ל, שזוהי השליחות הגדולה של דורנו לרדת על ה"מטה"; עולם הזה הגשמי ולדרגות הנמוכות ביותר, ולשם להביא את אור הגאולה, ומשם לרומם את כל העולם לדרגות הגבוהות ביותר ולגלות שם את אור הגאולה, וכפי שכ"ק אד"ש מה"מ אומר לעשות מכל העולם "בית חב"ד" ו"בית משיח", שזוהי השליחות של ה' ושל אד"ש מה"מ, ועי"כ אנו נעשים **שלוחי הרבי** להבאת הגאולה לכל העולם, ואת הגולה הופכים לגאולה! והרי בתקופה שלפני ה' טבת ניצחון הספרים, ביקש אד"ש מה"מ להגביר הפעילות ב"בתי חב"ד" ולבנות ולעשות בתי חב"ד חדשים, מכיון שהיה ערעור על "בית חב"ד הכללי" – 770, לכן הורה הרבי לתגבר שלא בערך ולהרחיב את הפעילות של בתי חב"ד בכל העולם, ושכל בית חב"ד יהיה מקום לא רק לתפילה וללימוד התורה אלא גם לאש"ל (אכילה שתיה לינה), ועי"כ לקרב את כל הבריות לאמונה לה' ולתורה כמו שעשה אברהם אבינו. ולקונטרס השיחה של פרשת וירא תשמ"ז, הוסיף הרבי (בהערה 83) ש"ויטע אש"ל" – בגימטריא "בית חב"ד" (או "בתי חב"ד").

ועיי עבודה זו אנו נעשים **שותפין** של ה' ושל הרבי שליט"א מלך המשיח בתיקון העולם, "לתקן עולם במלכות ש-ד", ובהבאה לו את הגאולה ומלך המשיח, שבזה מוצאים כמה וכמה מאמרי חז"ל שכשהיהדי עושה את תפקידו בעולם הוא נעשה "שותף להקב"ה במעשה בראשית"⁵.

השליחות מצד הערבות והאחדות

ג. כפי שכתבנו בסיומים הקודמים התוכן של ההלכות הקודמות ברמב"ם מורות על ענין **אחדות ואהבת ישראל** כמו הלכות זכיה ומתנה הלכות **שכנים**, וכן התוכן של הפרשיות הנקראות בזמן זה וישב מקץ ויגש ויחי; מורות על חשיבות האהבה והאחדות בין בני ישראל, ובפרשת **ויחי** מודגש שהאחדות מביאה את הגאולה השלימה, שזוהו גם התוכן של הלכות **שלוחין ושותפין**;

שלוחין; דין השליחות "שלוחו של אדם כמותו"⁶ הוא דווקא בישראל מצד האחדות והערבות שיש בין היהודים "כל ישראל ערבין זה בזה", [ערבין גם מלשון מעורבים ומאוחדים זה בזה]. ועי"ד ההלכה שאדם מוציא השומעים בקידוש וברכות, מצד דין הערבות בישראל. ולגבי דין שליחות אומרים חז"ל בגמ' במסכת קידושין⁷ שלומדים מהנאמר בהפרשת תרומה – "גם אתם – מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית", ודין הערבות בישראל קבלו עם הברית.

וזוהו גם התוכן של הלכות שותפין; האחדות והשותפות של יהודים שעוזרים אחד לשני ומתאחדים במטרה של הבאת הגאולה כני"ל שהאחדות מביאה את המשיח והגאולה כמו שרואים בפרשת ויחי שעיי "ה"אספו" ו"הקבצו" יתקיים "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים"⁸, "וביקש יעקב לגלות את הקץ" – כן תהיה לנו מי"ד ממ"ש נא"ו!

המצור – איחוד העיר

ד. וגם צום עשרה בטבת והחורבן (שסיימו ה' **שכנים** התחילו הלכות **שלוחין ושותפין** בערב עשרה בטבת), היו נמנעים אם היו באחדות ומנצלים את המצור והחומה סביב ירושלים לאחד את העם ולעשות תשובה באחדות ואהבה, שהיו הופכים המצור והצרה ל"צוהר" וגאולה!, כמו שמבאר כ"ק אד"ש מה"מ בשיחות, ועיי האחדות ואהבת חנים נבנה

את ירושלים וביהמ"ק, ומביאים המשיח והגאולה מי"ד ממ"ש נאו!

"תקות" חוט השני"⁹

על סיום ה' שלוחין ושותפין

סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם לפרשת השבוע ולתאריך.

א. י"ב טבת – סיום שבעת ימי המשתה, ז' ימי ההיקף מה' טבת דידן

נצח!

ב. ה' טבת – טבת בטרתו – להרים ולהאיר ולרומם את הטבת.

ג. שלוחין ושותפין לאד"ש ולה' – להאיר ולרומם העולם בנר מצוה

ותורה אור עיי"י "בתי חב"ד" ו"בית משיח".

ד. עיי"כ נעשה שותף לאד"ש והקב"ה בתיקון העולם והבאת הגאולה

ו. השליחות מצד הערבות והאחדות – וע"כ מדברות פרשיות ויגש

ויחי

ה. שותפות – ענין האחדות.

ו. המצור על ירושלים מעשרה בטבת – אחדות העיר והעם.

יום ג' פר' שמות ט"ו טבת

ה' תהא שנת עליון בכל - שנת תבוא עלינו ברכה

סיום הלכות עבדים וכל ספר קנין והתחלת ספר משפטים. הלכות שכירות מעבדים למצרים – קנויים לה'

א. את הלכות עבדים התחילו ביום א' דפרשת שמות וממשיכים בימים הראשונים של פרשה זו. וההלכות מתחילות בדיני עבד עברי, וכאן רואים קשר **בולט** של הלכות עבדים לפרשתנו; שבפרשה זו מדובר עיי"כ שעם ישראל נהיו **עבדים** למצרים, כמש"נ (בשיעור החומש דיום א', יום התחלת הלימוד דהלכות עבדים): "**ויעבדו** מצרים את בני ישראל **בפרך**; וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם **בפרך**"¹⁰ ואח"כ נאמר: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה"¹¹

ואח"כ דבדרי פרעה אל משה והשטרנים אומר: "תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה וגו'"¹². ואח"כ דבדרי שוטרי בני ישראל אל פרעה נאמר: "ויצעקו אל פרעה לאמר, למה תעשה כה **לעבדיך**; תבן אין ניתן **לעבדיך**, ולבנים אומרים לנו עשו, והנה **עבדיך** מוכים וגו'"¹³

והקשר של הלכות עבדים לפרשה הוא לא רק כללי וטכני שעם ישראל היו עבדים לפרעה ולמצרים, אלא יש גם קשר מהותי תוכני ומשמעותי של עבדות ישראל למצרים להלכות עבדים;

יש כמה וכמה הלכות עיקריות בהלכות עבדים שקיבלנו ונצטוונו בגלל שהיינו עבדים למצרים וה' הוציאנו מהעבדות לחירות;

בסוף פרשת **בהר** נאמר: "וכי ימוך אחיך ונמכר לך, לא תעבוד בו **עבודת עבד**; כשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת **היובל** יעבוד עמך; ויצא מעמך הוא ובניו עמו **ושב** אל משפחתו, ואל אחוזת אבותיו **ישוב**; כי **עבדי** הם אשר **הוצאתי** אותם מארץ מצרים, לא ימכרו **ממכרת עבד**; לא **תרדה** בו **בפרך**, ויראת מאלוקיך"¹⁴

ואומר רש"י על המילים "**כי עבדי** הם. שטרי קודם"¹⁵ ו"א שבגלל שבני ישראל היו עבדים במצרים וה' הוציאנו משם, לכן שטרן של ה' קודם, שהוא קטאנו, ולא יכולים באמת לשעבד את היהודים בעבדות ממש, ולכן יש כמה הלכות שלומדים כאן מפסוקים אלו; "לא תעבוד בו **עבודת עבד**,"

9 יהושע ב. חי. ועיין ברש"י שפירוש "תקות" – מלשון "יקו וחבלי" (שבו הורידה המרגלים של יהושע, ובו תלו משפחת רחב תקוותם), והרי זו מטרת חיבורנו "תקות מנחם" – להראות בעו"ה את הקו וחוט השני המקשר ומשווה התוכן הנלמד בשיעורי הרמב"ם עם תוכן הפרשה והתאריך שבנה, (ועיין מה שכתבנו בזה בהקדמה לספרנו "תקות מנחם" ח"א).

10 שמות א, יג-יד

11 ב, כג.

12 ה, ט.

13 פסוק טו-טז.

14 בהר כה לט-מג.

15 תורת כהנים, ילקו"ש תרס"ז.

5 שבת קיט, ב.

6 ברכות לד, ב. מכילתא בא יב, ו, ובפרש"י.

7 קידושין מא, ב.

8 ויחי מט, א.

ואומר רש"י: "עבודה של גנאי, שיהא ניכר בה כעבד, שלא יוליך כיליו אחריו לבית המרחץ, ולא ינעול לו מנעליו"¹⁶. ועל המילים "כשכיר כתושב" אומר רש"י: "עבודת קרקע ומלאכת אומנות כשאר שכירים יתנהג בו"¹⁷; ולכן גם היובל משחרר אותו, כדי שלא יהא כעבד גמור. ואח"כ על "ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב", אומר רש"י: "אל כבוד אבותיו, ואין לזלוזלו בכך"¹⁸ ועל המילים "לא ימכרו ממכרת עבד" אומר רש"י: "בהכרזה כאן יש עבד למכור ולא יעמידנו על אבן הלקח"¹⁹ ועל המילים "לא תרדה בו בפרך", אומר רש"י: "מלאכה שלא לצורך, כדי לענותו, אל תאמר לו החם לי את הכוס הזה, והוא אינו צריך. עדור תחת הגפן עד שאבוא"

ובהמשך הפרשה בישראל שנמכר לגוי בארץ ישראל נאמר: "אחרי נמכר גאולה תהיה לו, אחד מאחיו יגאלנו"²⁰ ואחרי זה נאמר: "כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו בפרך לעיניך; אם לא יגאל באלה ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו"²¹ וגם ע"כ אומרת התורה: "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, אני ה' אלוהיכם"²² וגם ע"כ אומר רש"י: "כי לי בני ישראל עבדים. שטרי קודם; אני ה' אלוהיכם, כל המשעבדן מלמטה כאילו משעבדן מלמעלה"²³. [וכ"כ אד"ש מאריך לבאר בלקו"ש²⁴, למה צריך כאן רש"י עה"פ לומר "שטרי קודם", ולא סומך על מה שכתב לפניו, ומסביר את הבדל המשמעות של מילים אלו, ומהות המכירה, בין מוכר עצמו לישראל או לנכרי].

רואים מכאן שהרבה הלכות בעבד עברי נצטוונו בגלל שהיו עבדים למצרים וה' הוציאנו משם וקנאנו לרשותו.

ומביא הרמב"ם ב"כותרת" מנין המצות שלפני ההלכות, את המצוות בעבד עברי: "שלא ימכר ממכרת עבד, שלא יעבדנו בפרך; שלא נעבוד בו עבודת עבד; שלא נניח גר תושב לרדות בו בפרך".

וכך גם נפסק בהלכות ברמב"ם, וז"ל²⁵: "אחד המוכר את עצמו או שמכרוהו בית דין אינו נמכר בפרהסיא על אבן המקח [ובפירש"י עה"פ: "אבן הלקח"], ולא בסימטא כדרך שהעבדים נמכרים שנאמר: 'לא ימכרו מכרת עבד, אינו נמכר אלא בצנעה ודרך כבוד'²⁶.

ובהלכה הבאה²⁷ "כל עבד עברי אסור לעבוד בו בפרך, ואיזו היא עבודת פרך? זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינו צריך לה, אלא תהיה מחשבתו לעבדו בלבד שלא יבטל. מכאן אמרו, חכמים שלא יאמר לו, עדור תחת הגפנים עד שאבוא שהרי לא נתן לו קצבה אלא יאמר לו, עדור עד שעה פלונית או עד מקום פלוני [ואד"ש מציין שלפירש"י עה"פ גם דוגמא זו נקראת "מלאכה שלא לצורך, כדי לענותו" ולא מביא הגדר של "עבודה שאין לה קצבה"]. וכן לא יאמר לו חפור מקום זה והוא אינו צריך לו. ואפילו להכין לו כוס של חמין או להצן ואינו צריך לו, אסור ועובר עליו בליית שנאמר: 'לא תרדה בו בפרך', הא אינו עושה לו אלא דבר קצוב שהוא צריך לו. וכן הגוי שנמכר לו אם רדה בו בפרך, הרי ישראל מצויים למנעו. ואם הניחוהו – עוברים בלא תעשה, שנאמר: 'לא ירדה בו בפרך לעיניך' וכי".

ובהלכה הבאה²⁸ כל עבד עברי אסור לישראל שקנהו להעבדו בדברים בזוים שהם מיוחדים לעשיית העבדים, כגון שהולך אחריו כליו לבית המרחץ, או יחלוץ לו מנעליו, שנאמר: 'לא תעבוד בו עבודת עבד'. אינו

נוהג בו אלא כשכיר, שנאמר 'כשכיר כתושב יהיה עמך'. וכו' ולא יעשה אותו בלן לרבים או ספר לרבים או נחתום לרבים. ואם היתה אומנותו זאת קודם שימכר הרי זה יעשה אבל לא ילמדנו בתחילה מלאכה כלל [מלאכה לרבים], אלא אומנות שהיה בה היא שעושה כשהיה עושה מקודם. במה דברים אמורים, בעבד עבדי, מפני שנפשו שפלה במכירה, אבל ישראל שלא נמכר – מותר להשתמש בו כעבד, שהרי אינו עושה מלאכה זו אלא ברצונו מדעת עצמו".

והמקור לכל הלכות אלו הוא מפסוקים אלו בפרשת בהר, והטעם שהתורה אומרת ע"ז בפסוקים הנ"ל, שעם ישראל היו עבדים למצרים וה' הוציאנו ושחררנו מהעבדות לקנינו, ושטרו קודם, ואין היהודי יכול להיות באמת עבד לאנשים. ואמנם הרמב"ם לא כותב ולא מרמז שהטעם לכל זה הוא בגלל העבדות במצרים, אבל הרי זה התורה אומרת במפורש כמה פעמים כסיבה לכל הלכות אלו שה' הוציאנו ושחררנו מהעבדות של מצרים להיות לו לעבדים, ולא יותר עבדים לאנשים.

וזהו גם המשמעות של "זמן חרותנו" שאומרים בפסח, שמאז השיחרור ויציאת מצרים אנו בחירות אמיתית ולא יכולים להיות יותר בשיעבוד אמיתי וממשי לאנשים.

עבדי ה'

ב. וזו מטרת יציאת מצרים שנמיר את העבדות, לעבדות מושלמת לה' שנהי' עבדי ה', וכמ"ש בתחילת עשרת הדברות, שזו תחילת מתן – תורה, מטרת יציאת מצרים ככתוב בפרשתנו שמות עוד לפני יציאת מצרים שה' אומר למשה²⁹: "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה", ובתחילת עשרת הדברות נאמר³⁰: "אנכי ה' אלקיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, ואומר ע"ז רש"י: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים. כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי". ועל "מבית עבדים" אומר רש"י: "מבית פרעה שהייתם עבדים לו", ועבדות זו אנו ממירים בעבדות לה'.

וב"תורה שלמה" מביא מדרש (מדרש הבאור כ"י) שלומד ממש "תעבדון" – בנו"ן סופית, ולא כתוב תעבדו: "רמז לו, לאחר חמישים יום תעבדון את האלקים", ובהערות כותב התו"ש עוד רמז (מכת"י ילקוט מדרשים תימני): שמרומז במילה "לך" – גימטריא – חמישים; שאחר 50 יום תעבדון את האלקים.

וגם את הגלות והעבדות עצמה אנו ממירים לעבודת ה', וכמ"ש בזהר עה"פ³¹: "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך... בעבודה קשה, בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך", ואומר ע"ז בזהר: "בחומר – דא קל וחומר, ובלבנים – דא ליבון הלכתא; היינו שממירים את עבודת מצרים, בעבודה ויגיעה בלימוד התורה. ובאופן של עבודת "פרך" – המפרכת את הגוף, היינו שמתישא ו"מעבדת" את הגוף; שהתורה והמצוות אצלו ל"פרקים"; שמפרכים ו"מעבדים הגוף", וכמו שאומרים והגיענו מל' יגיעה שנוגע לפנימיתו.

ולכן עבודת וגלות מצרים היתה ההכנה לעבודת לה' "כור הברזל"³², כדי שנמיר את העבדות והיגיעה, למצרים העבדות ויגיעה בתורה ומצות לשם ה'.

שלימות הטבת

ג. ואפשר לקשר זאת גם עם ט"ו טבת "קיימא סיהרא באשלמותא" השלמות דחודש טבת, כמו שאומר אד"ש בקשר לט"ו תמוז – שזהו השלימות דתקופת תמוז, עד"ז ט"ו טבת – השלמות דתקופת טבת, וכנ"ל שמרימים את המטה מטה למעלה מעלה, וממירים את העבדות לפרעה לעבודת מושלמת ולהיות עבדי ה', בגאולה השלימה מ"יד ממ"ש.

²⁹ שמות ג, יב.

³⁰ יתרו כ, ב.

³¹ שמות א, יג-יד.

³² ואתחנן ד, כ.

¹⁶ תו"כ, ילקו"ש תרס"ו.

¹⁷ תורת כהנים, ילקו"ש שם.

¹⁸ תו"כ, מכות ג, א. ילקו"ש תרס"ו.

¹⁹ תו"כ, ספרי פ' ואתחנן, ילקו"ש שם.

²⁰ פסוק מח.

²¹ פסוק נג.

²² פסוק נב.

²³ תו"כ, ילקו"ש תרס"ט.

²⁴ לקו"ש ח"ב פ' בהר ע' 161.

²⁵ הל' עבדים פ, א ה"ה.

²⁶ הלכות עבדים פ"ה ה"ה.

²⁷ הלכה ו'.

²⁸ הלכה ו'.

"תקות" חוט השני¹⁰

על סיום הלכות עבדים

סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם לפרשת השבוע ולתאריך

- א. בפרשת שמות – עבדים למצרים.
- ב. דיני עבד עברי שלא יעבידוהו בעבודת פרך ולא יזלו בו – כי ה' הוציאנו מעבדות.
- ג. ממימים העבדות למצרים – לעבדות ה'.
- ד. ט"ו טבת – שלימות הטבת והתחתון – לשלמות הגאולה.

וגם ראיתי את הלחץ...

נכתב בגליון ע"ד מ"ש בפרשה: "וגם ראיתי את הלחץ אשר לוחצים אותם כדאי לספר;

א. ב"קבוצה" מארה"ק דשנת תשכ"ו הי' כאן אצל כ"ק אד"ש מה"מ בחור שהי' נכד של רב גדול וחשוב מארה"ק (הוא למד לפנייז בשיבה ליטאית), ואחרי שמחת תורה כתב כ"ק אד"ש מכתב לסבו בזה"ל: "פ"ש מנכדך שיחי', וגם ראיתי את הלחץ, זה הדחק דשמחת-תורה, אשר לוחצים אותו, והזית הזה אינו מוציא שמנו עד שכותשין אותו".

הזית מוציא שמנו כשכותשין אותו...

ב. כשהי' כאן הרה"ח ר' יהודה ע"ה פלדי (יו"ר המטה לשלמות העם) פעם שניה, הרבי הורה בהקפות דשמחת תורה, לתת לו ס"ת עם המכובדים בתחילת ההקפות, והורה לו שילך להקפה זו. [כידוע שהיתה לו בעי' גדולה עם רגל שבורה, שהי' קשה לו ללכת, ובפרט בצפיפות האיומה שהיתה, בפרט בהקפה זו].

וכשחזר הר' פלדי מההקפה למקומו על הבימה, ע"י הרבי כולו מותש והרבי ראה שנושם קשה כא' שחוזר מעורכי המלחמה, אמר לו הרבי (בחיך): "הזית הזה אינו מוציא שמנו עד שכותשין אותו!"

דרכי שלום!

בקשר למ"ש בהלכה האחרונה של הל' עבדים לרחם על כל הבריות אפילו על הגויים, כדאי לספר;

בחנוכה ה'תשל"ד (אחרי מלחמת יוהכ"פ) הכריז כ"ק אד"ש מה"מ לראשונה ו"הסעיר" העולם ע"ד "מבצע חנוכה" גדול בכל רחבי תבל, והורה לפרסם המבצע בכל מקום ומקום, ולראות שכל היהודים ידליקו נרות, ושיהי' "פרסומי ניסא" ממש בכל מקום. [אד"ש אמר גם שישלחו חנוכיות בדואר, שע"כ יראו גם עובדי הדואר את החנוכיות, ויהי' גם אצלם "פירסומי ניסא"!]

באותה שנה בחנוכה, נתן לי אד"ש מה"מ (ע"י המזכירות) מעטפה מלאה בשטרות של דולרים לחלק "דמי – חנוכה" לאנשי הביטחון הישראליים ואנשי חברת התעופה "אל – על".

עשיתי לאנשי "אל – על" סעודה ומסיבת חנוכה בטערמינאל בנמל התעופה, ובסיום המסיבה הלכתי מא' לאחד ונתתי להם הדולרים. עד שא' מדיילות הקרקע שהושטתי לה הדולר, אמרה (באנגלית כמובן) לא, לא, אני לא יהודי. ושמחתי שלא אתן השטר של הרבי לגוי, ובפרט שזה בתור "דמי חנוכה". (אז זה הי' לפני שידענו שהרבי בעצמו נותן דולרים גם לגויים (כמו לשוטרים), אז הרבי עוד לא חילק דולרים לצדקה בימי ראשון).

אבל אנשי הבטחון הישראליים דחפו אותה שתושיט את ידה לקבל ואמרו לה שזה בסדר (כנראה שהיו "שובבים" במקצת, וגם רצו "לבדוק" את תגובתי), והיא הושיטה ידה לקבל, וחלקיק של שניה הי' לי ספק מה לעשות, אבל לא היתה ברירה, ונתתי לה הדולר. אבל הרגשתי מאד גרוע שדולר שהרבי הפקיד בידי כ"דמי – חנוכה", נתתי לגויה.

וכשבאתי ל-770 ונכנסתי למשרד המזכירות, סיפרתי למוזכיר המשב"ק הרה"י לייבל שיחי' גרווער את כל הסיפור, עם הסיום שלבי נוקפי על זאת.

כעבד נאמן הרב גראנער סיפר לרבי כל מה ששמע, וגם את סיפור זה עם הסיום שאני מרגיש גרוע.

כ"ק אד"ש מה"מ חיך, ואמר לרילי"ג: "זאג אז ס'איז דא א גמרא: "מפרנסין עניי עכו"ם עם אנני ישראל מפני דרכי שלום" [=תגיד לו שיש גמרא: "מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום"]. וכנראה "דרכי שלום" הכוונה, לא רק למנוע שלא תהי' "איבה" עם הגויים, ולא יבוא שנאה ונוק ליהודים, אלא שדרך התורה "דרכי דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום"; דרך התורה ודרך ליובאוויטש שיחיו בשלום ומנוחה גם עם גויים (רק שלא לוותר להם על שטחים של יהודים), וכך הרבי מורה בהרבה הזדמנויות. והעיר לי ר' עוזי שיחי' פלטינ שמאמחז"ל: "דברי חכמים בנחת (נשמעים)" ר"ת **חב"ד**, ו"נח"ת" – גימטריא – **המלך המשיח!** כנאמר: "בשובה ונחת תוושעון". (שמספר זה – 458 – הי' מספר הרישוי של המכונית שרוב השנים הרבי נסע בה, ואמר שהיו צדיקי פולין שלא כנסו לקרון אם לא הי' לו מספר מכוון, אבל זה לא הי' הדרך של רבותינו נשיאינו, וכנראה גם אצלם הי' מכוון בלי שיבליטו זאת לאחרים).

יחי אדוננו מלך המשיח!

בקשר לשם פרשת "ויחי" אפשר לשאול, הרי חז"ל אומרים: כל מקום שנאמר "ויחי בימי" הוא לשון צער – וי, (כמו במגילת אסתר (ל' הסתר): "ויחי בימי אחשוורוש"). א"כ גם ויחי הוא – "וי", ותמוה למה ויחי – לשון וי וצער, הרי "ויחי" הוא דבר חיובי שפועל ומוסיף ומחזק את חיי המלך המשיח, חיים נצחיים – יחי! ולמה לשון צער!?

ונראה לי בעז"ה ההסבר כך;

הסיבה ש"ויחי" הוא לשון צער; כי יהי – הוא לי עתיד או הווה הנמשך (כמו "ככה יעשה איוב"), אבל ויהי – בו – הוי"ו היא ו' **ההיפוך**, שהופכת העתיד וההווה לעבר; כלומר – שהדברים קרו בעבר ולא ממשכיים, והרי דברי התורה הם נצחיים, וההווה נמשך לעתיד והוראה לפועל תמיד, ולכן אם חושבים שהדברים היו רק בעבר – הרי"ז – וי וצער, כי כל ענייני התורה נמשכים בהווה ונצחיים, "הימים האלה נזכרים ונעשים" כפי האריז"ל, והם הוראה לפועל ומאירים תמיד, וכך גם במגילת אסתר; אם חושבים שהדברים הם רק עבר, זהו – וי, צער. אלא כל ענייני התורה מאירים משפיעים ומתקיימים בהווה ועתיד והוראתם נצחית.

ועד"ז "ויחי"! הוא הוראה נצחית ומוסיף חיות במלך, כדברי הגמ'³³: **"יעקב אבינו לא מת"** וכדברי רש"י שם: "נדמה להם שמת אבל באמת חי הי'!" [וכ"ק אד"ש מה"מ צעק גמרא זו בקשר לרבי הקודם וע"כ מעיד על עצמו, כפירוש הבעש"ט על המשנה: "מדעתו ושלא מדעתו"], וגם תוספות אומרים "כמעשה **דחושבים**" [אותיות **משוח**] (במסכת סוטה) שחושבים כרת את ראשו של עשו על שעיב את קבורת יעקב, וכשראש עשו נפל לכרעי יעקב לפני הקבורה במערת המכפלה, יעקב פתח את עיניו וחיך, על מפלת הרשע, ומכאן תוספות מוכיחים שיעקב חי ולא מת. אבל "ויחי" – בו' ההיפוך, שהופכת לעבר (ולא חי או יחי, הווה ועתיד) זהו **וי – צער!**; כי חושבים שלא נמשך בהווה ועתיד, **כמלך המשיח!** ולענ"ד אם רוצים לקצר ב"יחי" כשאין פנאי לומר כל הנוסח, צריך לומר: **"יחי אדוננו מלך המשיח!"** [כי אם אומרים רק "יחי המלך!"], לא אומרים שמתכוונים על אד"ש, ושמדובר **במלך המשיח!**]

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יעקב ע"ה

יארציט ט"ו טבת

יה"ר שימליץ טוב עבור יו"ח וכל משפחתו לשפע נחת יהודי חסידותי והצלחה בכל העניינים בגשמיות וברוחניות מתוך הרחבה בריאות אושר ושמחה תמיד כל הימים, ויקויים "הקיצו ורננו שוכני עפר" ויזכו לראות קבלת פני מלך המשיח והגאולה השלימה מייד ממי"ש, נאו!
נדפס ע"י בנו הרה"י **יעקב דב שיחי טויבענפלד**

(דברים שנאמרו בסעודות סיומי הרמב"ם בביהכ"ס וביהמ"ד ליובאוויטש - 770 - בית משיח)

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

³³ תענית ה.ב.